

ĢENERĀLADVOKĀTA DAMASO RUIZA-HARABO KOLOMERA
[DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER] SECINĀJUMI,

sniegti 2003. gada 6. maijā¹

1. *Arbeitsgericht Lörrach* (Lerrahas darba tiesa, Vācija) — tiesu iestāde, kas pirmajā instancē izskata lietas nodarbinātības jomā, uzdeva Tiesai trīs prejudiciālus jautājumus, kuros lūgts interpretēt Direktīvas 93/104/EK par dažiem darba laika organizācijas aspektiem² atsevišķas normas, interesējoties, konkrēti, par 1. pantu, kurā ir noteikta piemērošanas joma, par 6. pantu, kurā noteikts maksimālais nedēļas darba laiks, un par 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļu, kurā noteiktos apstākļos atļauts nepiemērot 6. pantu.

sēdētāja 2001. gada 7. novembra rīkojumu septiņas lietas tika apvienotas.

3. Prasītāji, visi būdami neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanai un neatliekamās palīdzības transportēšanai kvalificēti glābēji, Vācijas Sarkanā Krusta (*Deutsches Rotes Kreuz*) darbinieki vai agrākie darbinieki, divos gadījumos pieprasa samaksu par virsstundām un pārējos — tiesību atzīšanu nestrādāt vairāk kā četrdesmit astoņas stundas nedēļā.

I — Pamata prāvu fakti

2. Valsts tiesa iesniedza Tiesai septiņus rīkojumus par prejudiciālo jautājumu uzdošanu atbilstošā skaitā prāvu. Tā kā visos gadījumos jautājumi ir identiski un fakti līdzīgi, rakstveida procesa posmā ar priekš-

4. Neatkarīgi no citas darbības atbildētājs Valdshūtas [*Waldshut*] apgabalā sniedz neatliekamo medicīnisko palīdzību uz sauszemes, uztur vairākus glābšanas postenus, kas darbojas divdesmit četras stundas diennaktī, un vienu, kas darbojas tikai divpadsmit stundas dienā. Savu uzdevumu izpildē tas izmanto neatliekamās palīdzības automašīnas. Savā dienestā tas izmanto ambulances automašīnas (*Rettungstransportfahrzeuge*), kurās darbojas divi glābēji vai feldšeri, un ātrās palīdzības automašīnas (*Notarzt-Einsatzfahrzeuge*) ar ārstu, kurās arī darbojas glābējs vai feldšeris.

¹ — Oriģinālvaloda — spāņu.

² — Padomes 1993. gada 23. novembra Direktīva (OV L 307, 18. lpp.).

Trauksmes gadījumā šīs automašīnas dodas uz cietušā vai slimā pacienta atrašanās vietu, lai sniegtu viņam neatliekamo palīdzību, pēc tam viņu transportējot uz slimnīcu.

(*Arbeitszeitgesetz*), kas tika pieņemts, lai transponētu Direktīvu 93/104 valsts tiesībās.

5. Darba līgumos līdzēji vienojās piemērot Vācijas Sarkanā Krusta darba koplīgumu par darbinieku, strādnieku un stažieru darba apstākļiem (*Tarifvertrag über Arbeitsbedingungen für Angestellte, Arbeiter und Auszubildende des Deutschen Roten Kreuzes*), turpmāk tekstā — “Sarkanā Krusta darba koplīgums”.

8. Saskaņā ar 2. panta 1. punktu ar darba laiku tiek saprasts laika posms starp darba dienas sākumu un beigām, neiekļaujot darba pārtraukumus; saskaņā ar 3. pantu šis laiks nedrīkst pārsniegt astoņas stundas darba dienā, lai gan to var pagarināt līdz desmit stundām, ja tā vidējais ilgums sešos kalendāra mēnešos vai divdesmit četrās nedēļās nepārsniedz astoņas stundas darba dienā.

6. Atbilstoši šajā darba koplīgumā paredzētajam neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta vidējais darba laiks uzņēmumā ir četrdesmit deviņas stundas nedēļā. Visi prāvas dalībnieki piekrīt tam, ka ir izpildīti darba koplīguma 14. panta 2. punkta b) daļā izvirzītie būtiskie priekšnosacījumi darba dienas pagarināšanai, kas ietver obligātās uzraudzības pienākumu pildīšanu (*Arbeitsbereitschaft*) vismaz trīs stundas dienā.

9. Likuma 7. panta 1. daļas 1. punktā atļauts darba koplīgumā vai nolīgumā starp darba devējiem un darba ņēmējiem, atkāpjoties no 3. panta:

a) pagarināt darba laiku, pārsniedzot desmit stundas dienā, pat bez kompensācijas, ja darba laikā regulāri ietilpst un tā nozīmīgu daļu veido uzraudzības pienākumu pildīšana,

II — Piemērojamie Vācijas tiesību akti

7. Darba un atpūtas laiku Vācijā regulē 1994. gada 6. jūnija Likums par darba laiku

b) noteikt citu kompensācijas laiku, un

c) pagarināt darba laiku līdz desmit stundām dienā bez kompensācijas, nepārsniedzot sešdesmit dienas gadā.

2. punkta piezīme, saskaņā ar kuru pakāpeniski jāsamazina 14. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzētais piecdesmit četru stundu maksimālais darba laika ilgums. Kopš 1993. gada 1. janvāra tas samazināts līdz četrdesmit deviņām stundām.

10. Saskaņā ar Vācijas Sarkanā Krusta darba koplīguma 14. panta 1. punktu normālais darba laiks, neskaitot darba pārtraukumus, nedrīkst pārsniegt trīsdesmit deviņas stundas (pēc 1990. gada 1. aprīļa — trīsdesmit astoņas ar pusi stundas) nedēļā. Vidējais nedēļas darba laiks parasti tiek aprēķināts attiecībā uz divdesmit sešu nedēļu laika posmu.

III — Prejudiciālie jautājumi

Atbilstoši 14. panta 2. punktam normālais darba laiks var tikt pagarināts līdz: a) desmit stundām dienā vai vidēji četrdesmit deviņām stundām nedēļā, ja tajā regulāri vismaz vidēji divas stundas dienā ietilpst obligātu uzraudzības pienākumu pildīšana, b) vienpadsmit stundām dienā vai vidēji piecdesmit četrām stundām nedēļā, ja tajā vidēji trīs stundas dienā ietilpst uzraudzības pienākumu pildīšana, un c) divpadsmit stundām dienā vai vidēji sešdesmit stundām nedēļā, ja darba ņēmējam jāuzturas darba vietā, bet jāstrādā vienīgi, kad viņam tas tiek lūgts.

11. Pirms lēmuma pieņemšanas šajās prāvās *Arbeitsgericht Lörrach* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) a) Vai 1993. gada 23. novembra Direktīvas 93/104/EK [...] 1. panta 3. punktā minētā atsauce uz Padomes 1989. gada 12. jūnija Direktīvas 89/391/EEK ^[3] par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā, 2. panta 2. punkts, kas noteic, ka tās normas nav piemērojamas, ja tās ir nenovēršamā pret-runā ar dažu dienestu darbības

Darba koplīguma 2. pielikumā ir minēti speciāli līguma noteikumi attiecībā uz glābšanas dienestu. To piemērojot attiecībā uz ambulancēs strādājošiem glābējiem un transportēšanas personālu, jāņem vērā 14. panta

īpatnībām civilās aizsardzības dienestā, ir jāsaprot tādējādi, ka prasītāju glābšanas dienesta darbinieku darbs ietilpst šajā izņēmumā?

devējs ir vienojušies darba līgumā, ka darba apstākļus regulē darba koplīgums, kas pieļauj pagarināt darba laiku, pārsniedzot četrdesmit astoņas stundas nedēļā?

- b) Vai jēdziens “autoceļu transports”, kas ir minēts Direktīvas 93/104/EK 1. panta 3. punktā, ir jāsaprot tādējādi, ka no Direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgtas tikai darbības, kuru rezultātā tiek veikti lieli attālumi un, sekojoši, kuras veicot, transportēšanas laiks nevar tikt fiksēts iespējamo sarežģījumu neparedzamības dēļ, vai arī šajā jēdzienā ietilpst sauszemes glābšanas dienesta darbs, kurā arī ietilpst glābšanas transportlīdzekļu vadīšana un pacienta pavadīšana pārvadājuma laikā?

3. Vai Direktīvas 93/104/EK 6. panta dispozīcija ir bez nosacījumiem un pietiekami precīza, lai privātpersona varētu uz to atsaukties tiesvedībā valsts tiesā, ja dalībvalsts nav pareizi transponējusi šo direktīvu valsts tiesībās?”

IV — Kopienų tiesiskais regulējums

12. Tiesību normas, kuru interpretācija tiek lūgta, ir šādas:

- 2) Vai, ņemot vērā Tiesas spriedumu lietā *Simap*⁴, Direktīvas 93/104/EK 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļa ir jāsaprot tādējādi, ka darba laika pagarinājums, pārsniedzot četrdesmit astoņas stundas nedēļā, ir jāmin individuāli ar katru darbaņēmēju noslēgtajās vienošanās vai arī šī vienošanās var izpausties arī tādējādi, ka darbaņēmējs un darba

Direktīva 89/391

2. pants

4 — 2000. gada 3. oktobra spriedums lietā C-303/98 (*Recueil*, I-7963. lpp.).

“[..]

2. Šī direktīva nav piemērojama, ja tā ir [..]"
nenovēršamā pretrunā ar dažu valsts dienestu darbības īpatnībām, piemēram, bruņotajos spēkos vai policijā, vai kādā īpašā civilās aizsardzības dienestā.

6. pants

Tādā gadījumā darba ņēmēju drošība un veselības aizsardzība cik iespējams jānodrošina, apzinoties šīs direktīvas izvirzītos mērķus."

"Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka, ievērojot nepieciešamību aizsargāt darba ņēmēju drošību un veselību:

Direktīva 93/104

1. pants

1) nedēļas darba laiku ierobežo ar normatīviem un administratīviem aktiem vai koplīgumiem, vai nolīgumiem starp darba devējiem un darba ņēmējiem,

"[..]

2) vidējais darba laiks katru septiņu dienu laikposmā, ietverot virsstundas, nepārsniedz 48 stundas."

3. Šī direktīva attiecas uz visiem darbības veidiem, gan publisko, gan privāto sektoru, Direktīvas 89/391/EEK 2. panta nozīmē, neierobežojot šīs direktīvas 17. pantu, izņemot gaisa, dzelzceļa, autoceļu, jūras, iekšzemes ūdensceļu un ezeru transportu, jūras zvejniecību, citus darbus jūrā un prakses ārstu darbību.

18. panta 1. punkts

"[..]

- b) i) Tomēr dalībvalstij ir izvēles tiesības nepiemērot 6. pantu, ievērojot vispārējos darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības principus, un ar noteikumu, ka tā veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka:
- darba devējs pēc pieprasījuma sniedz kompetentajām iestādēm informāciju par gadījumiem, kad darba ņēmēji piekrituši veikt darbu, kas pārsniedz 48 stundas septiņu dienu laikā, rēķinot vidēji pēc 16. panta 2. punktā minētā bāzes laikposma.

— neviens darba devējs neprasa darba ņēmējam strādāt vairāk nekā 48 stundas septiņu dienu laikā, rēķinot vidēji pēc 16. panta 2. punktā minētā bāzes laikposma, ja vien viņš nav vispirms saņēmis darba ņēmēja piekrišanu veikt šādu darbu;

Pirms tam, kad beidzies septiņu gadu laikposms no a) apakšpunktā minētā datuma, Padome pēc Komisijas priekšlikuma, kam pievienots novērtējuma ziņojums, pārskata šā punkta i) apakšpunkta noteikumus un lemj par turpmāko rīcību.

— neviens darba ņēmējs nav pakļauts jebkādam kaitējumam no sava darba devēja puses sakarā ar nevēlēšanos dot savu piekrišanu veikt šādu darbu,

[..]"

— darba devējs ved un atjauno visu šādu darbu veicošu darba ņēmēju uzskaiti,

V — Tiesvedība Tiesā

— uzskaites datus nodod kompetento iestāžu rīcībā, kuras saistībā ar darba ņēmēja drošības un/vai veselības aizsardzības apsvērumiem var aizliegt vai ierobežot nedēļas darba stundu maksimālā skaita pārsniegšanu,

13. Tiesas Statūtu 20. pantā noteiktajā termiņā prasītāji pamata prāvās un Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus šajā tiesvedībā.

Nemot vērā to, ka neviens no lietas dalībniekiem nepieteicās sniegt mutvārdu paskaidrojumu, Tiesa atbilstoši sava Reglamenta 104. panta 4. punktā noteiktajam nolēma nenoturēt mutvārdu procesu.

VI — Sniegtie apsvērumi

14. Prasītāji pamata prāvās uzskata, ka Sarkanā Krusta darba koplīgumā darba devējam tiekot ļauts vienpusēji noteikt darba nedēļas vidējo ilgumu bez darba ņēmēja piekrišanas gadījumā, kad darbā ir jānodrošina uzraudzības pienākumu pildīšana. Vācu juridiskajā literatūrā un judikatūrā šie uzraudzības pienākumi, kas atzīti par darba laiku, tiek definēti kā aktīvas modrības laiks atpūtas apstākļos. Šāds darba koplīgums esot pretrunā ar Direktīvu 93/104, jo tajā paredzētais nedēļas darba laiks pārsniedz četrdesmit astoņas stundas, un tādējādi tā atbilstība Likuma par darba laiku 7. panta 1. daļas 1. punkta a) apakšpunktam liecinot par to, ka Vācijas likumdevējs nav pareizi transponējis minētās direktīvas noteikumus.

2. punkta izņēmums, un tādēļ tās ietilpstot Direktīvas 93/104 piemērošanas jomā. Uz darba ņēmējiem, kuru darba devējs nedarbojas autoceļu transporta nozarē, Direktīvas 93/104 1. panta 3. punktā attiecībā uz šo darbību paredzētais nozares izņēmums neattiecas pat gadījumā, ja uzņēmuma darbība ietver preču vai personu pārvadājumus. Pēc tās domām, lai darba laiks varētu pārsniegt četrdesmit astoņas stundas nedēļā, esot jābūt izpildītiem visiem Direktīvas 93/104 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļā izvirzītajiem priekšnosacījumiem, tostarp darba ņēmēja skaidri izteiktai piekrišanai, un tādēļ nepietiekot vien ar viņa zināšanām par to, ka darba tiesiskās attiecības regulē darba koplīgums, kas ļauj šo laiku pagarināt. Tā argumentē, ka Direktīvas 93/104 6. pants ir formulēts pietiekami precīzi un bez nosacījumiem, lai privātpersonas uz to varētu atsaukties valsts tiesās gadījumā, ja dalībvalsts nav pareizi transponējusi tās normas. Šajā gadījumā tiesai ir jāinterpretē valsts tiesību akti atbilstoši direktīvas tekstam un mērķim, lai sasniegtu tās iecerēto rezultātu.

VII — Prejudiciālo jautājumu analīze

15. Komisija apgalvo, ka laiks, ko glābēji pavadā, pildot savam amatam piekritošos uzraudzības pienākumus, ietilpst darba laikā, jo uz viņu veiktajām darbībām neesot attiecināms Direktīvas 89/391 2. panta

16. Pirmajā jautājumā, kas izklāstīts divās daļās, valsts tiesa lūdz Tiesu noteikt Direktīvas 93/104 piemērošanas jomu, lai noskaid-

drotu, vai tā aptver pamata prāvās esošo prasītāju darbību.

19. Saskaņā ar Direktīvas 89/391 2. panta 1. punktu tā attiecas uz visām valsts un privātas darbības nozarēm, jo īpaši, rūpniecību, lauksaimniecību, tirdzniecību, pārvaldi, pakalpojumiem, izglītību, kultūru un izklaidi. Tomēr no Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta izriet, ka tā nav piemērojama, ja tā ir nenovēršamā pretrunā ar dažu valsts dienestu darbības īpatnībām, piemēram, bruņotajos spēkos vai policijā, vai kādā īpašā civilās aizsardzības dienestā.

A — Pirmā jautājuma pirmā daļa

17. *Arbeitsgericht* vēlas noskaidrot, pirmkārt, vai Direktīvas 93/104 1. panta 3. punkts un Direktīvas 89/391 2. pants no šo normu piemērošanas jomas izslēdz darbības, kuras veic ātrās medicīniskās palīdzības dienestā strādājoši glābēji.

20. Spriedumā lietā *Simap*⁶ Tiesa atzina, ka normā minētās īpašās valsts dienestu darbības ir paredzētas, lai nodrošinātu sabiedrisko kārtību un drošību, kas nepieciešamas sabiedriskās dzīves harmoniskai attīstībai, un ka parastos apstākļos uzraudzības pienākumus pildošu medicīnas darbinieku darbība nav pielīdzināma šādām darbībām.

18. Kā Tiesa to ir norādījusi spriedumā lietā *Simap*⁵, Direktīvas 93/104 1. panta 3. punkts ierobežo savu piemērošanas jomu, no vienas puses, skaidri atsaucoties uz Direktīvas 89/391 2. pantu, un, no otras puses, paredzot virkni atkāpju attiecībā uz atsevišķām konkrēti noteiktām darbībām. Tādējādi, lai noteiktu, vai ātrās medicīniskās palīdzības dienestā strādājošu glābēju darbs tiek ietverts Direktīvas 93/104 piemērošanas jomā, vispirms jānoskaidro, vai to aptver Direktīva 89/391.

21. Šajā tiesvedībā ir jānosaka, vai Sarkanā Krusta glābēju pildītais ātrās medicīniskās palīdzības dienests ietilpst civilās aizsardzības dienestā. Apstiprinošas atbildes gadījumā būtu jāizvērtē, vai tas ietilpst konkrētajās darbībās, kuru īpatnības nenovēršami liegtu piemērot Direktīvu 93/104 par darba laika organizāciju.

5 — Iepriekš minētā sprieduma 30. un 31. punkts.

6 — Iepriekš minētā sprieduma 36. un 37. punkts.

22. Kā Tiesa turklāt atzinusi spriedumā lietā *Simap*⁷, gan no Direktīvas 89/391 mērķa nodrošināt labāku darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzību darbā, gan no tās 2. panta 1. punkta redakcijas izriet, ka tās piemērošanas joma ir jāsaprot paplašināti. Tādēļ atkāpes, tostarp 2. panta 2. punktā paredzētā, ir jāinterpretē sašaurināti.

23. Civilā aizsardzība parasti ir valsts dienests, kura pamatuzdevums ir nodrošināt personu un īpašuma drošību īpaši smagās plaša mēroga situācijās, ārkārtējos nelaimes gadījumos vai katastrofas gadījumā, kad var tikt apdraudēta cilvēku drošība un dzīvība.

24. Pamata prāvās aplūkotā Sarkanā Krusta ārstu, glābēju un ātrās palīdzības automašīnu sniegtā ātrās medicīniskās palīdzības dienesta mērķis ir sniegt neatliekamo palīdzību slimniekiem un pārvadāt viņus pienācīgos apstākļos, lai viņi saņemtu nepieciešamo medicīnisko palīdzību. Savukārt civilās aizsardzības dienests ir paredzēts darbībai vispārējās ārkārtas situācijas gadījumos, neietverot šī dienesta parastos apstākļos veikto darbību.

25. Protams, ka katastrofas vai stihiskas nelaimes gadījumā valsts iestādes nodrošina savā rīcībā esošos cilvēku un materiālos resursus, piesaistot arī organizācijas vai uzņēmumus, un, ja tas ir vajadzīgs, pat privātpersonas. Bez šaubām, šādos ārkārtas apstākļos katram ātrās palīdzības dienestam būtu pienākums veltīt savu personālu un līdzekļus civilās aizsardzības vajadzībām.

26. Manuprāt, īpašu civilās aizsardzības dienestu darbību izslēgšanu no direktīvas piemērošanas jomas izskaidro vairāki iemesli: pirmkārt, ārkārtas apstākļi un to radītās vajadzības, kā arī īsā laikā mobilizējamo cilvēkresursu un materiālo resursu dažādība un amplitūda, otrkārt tas, ka civilās aizsardzības dienests darbojas, izmantojot dažādu valsts un privāto dienestu darba organizācijas, plānošanas, koordinācijas un vadības sistēmas atbilstoši draudiem, kam jāstājas pretī, un, treškārt, tāpēc, ka civilās aizsardzības dienests drīkst pieprasīt gan personisku pienākumu izpildi no jebkura valsts iedzīvotāja, gan sadarbību no drošības dienestiem, ātrās medicīniskās palīdzības dienesta, valsts un privātajiem ugunsdrošības un ugunsdzēsības dienestiem un pat masu informācijas līdzekļiem.

Šīs raksturīgās īpašības apliecina ne vien civilās aizsardzības dienestu uzdevumu neparedzamību, bet arī to, ka vairums personu, kam tiek uzdots līdzdarboties katastrofas gadījumā, nav nodarbinātas nevienā uzņē-

7 — Iepriekš minētā sprieduma 34. un 35. punkts.

mumā, kas nodarbojas ar cilvēku un īpašuma glābšanu vai palīdzības sniegšanu tiem. Piedaloties glābšanas darbos, viņas pilda savai kvalifikācijai atbilstošus uzdevumus saskaņā ar aizsardzības un apdraudējuma novēršanas pasākumiem, kas viņu uzņēmumā paredzēti saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ar kuriem transponēta Direktīva 89/391. Visbeidzot, ņemot vērā to, ka vairumā gadījumu civilās aizsardzības dienesti nedarbojas kā darbaņēmēju organizācija, ir loģiski, ka uz tiem neattiecas direktīvas normas, kuru mērķis ir veicināt darbaņēmēju drošības un veselības aizsardzības uzlabošanu.

27. Kā esmu norādījis jau iepriekš, Direktīvas 89/391 materiālās piemērošanas joma ir ļoti plaša, ietverot neatliekamās medicīniskās palīdzības darbību, ko Sarkanais Krusts veic ar ātrās palīdzības dienestu palīdzību parastos apstākļos. Kad katastrofas vai stihiskas nelaimes gadījumā civilās aizsardzības dienesti tiem uzliek par pienākumu līdzdarboties, to darbiniekiem ir jāpilda viņu ikdienā pildāmajiem identiski vai līdzīgi pienākumi, un tādējādi Direktīvā 89/391 paredzētie pienākumi attiecībā uz darbaņēmēju drošību un veselības aizsardzību paliek nemainīgi. Tādēļ nevarētu teikt, ka šai darbībai raksturīgās īpatnības nenovēršami liegtu piemērot direktīvu.

Tādējādi stridā aplūkotā darbība ietilpst Direktīvas 89/391 piemērošanas jomā gan

parastos apstākļos, gan gadījumos, kad Sarkanais Krusts sadarbojas ar civilās aizsardzības dienestiem katastrofas apstākļos.

28. Attiecībā uz Direktīvas 93/104 materiālās piemērošanas jomu ievēroju to, ka bez atsevišķu transporta veidu nozarēm, zvejniecības un citiem darbiem jūrā, vienīgais izņēmums attiecas vienīgi uz ārstu darbību mācību laikā⁸.

Tā kā glābšanas dienesta darbinieku darbs ātrās medicīniskās palīdzības dienestā neietilpst paredzētajos izņēmumos, Direktīvas 93/104 1. panta 3. punkts un Direktīvas 89/391 2. pants jāinterpretē tādējādi, ka tas ietilpst abu normu piemērošanas jomā.

B — Pirmā jautājuma otrā daļa

29. Turpinājumā *Arbeitsgericht* jautā par Direktīvas 93/104 1. panta 3. punktā minēto autoceļu transporta jēdzienu kā nozari, kas izslēgta no tās piemērošanas jomas, lai

8 — Šis izņēmums beidza pastāvēt, pieņemot Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 22. jūnija Direktīvu 2000/34/EK, ar ko groza Padomes Direktīvu 93/104/EK attiecībā uz darba laika organizēšanas konkrētiem aspektiem, lai aptvertu sektorus un darbības, uz kuriem neattiecas minētā direktīva (OV L 195, 41. lpp.).

noskaidrotu, vai tas ietver ātrās medicīniskās palīdzības dienesta darbu, jo tajā vismaz daļēji ietilpst transportlīdzekļu vadīšana un pacienta pavadīšana pārvadājuma laikā.

30. Jautājumā par Direktīvas 93/104 mērķi Tiesa ir izteikusies spriedumā lietā *BECTU*⁹, noteikdama, ka no EK Līguma 118.a panta¹⁰, kas ir tās juridiskais pamats, un pašas direktīvas preambulas pirmā, ceturrtā, septītā un astotā apsvēruma, kā arī no tās 1. panta 1. punkta redakcijas izriet, ka tās mērķis ir noteikt prasību minimumu darba ņēmēju dzīves un darba apstākļu uzlabošanai, tuvinot valsts tiesību aktus, kas regulē jo īpaši darba laika ilgumu, piebilstot, ka tuvināšana Kopienas mērogā ir paredzēta, lai nodrošinātu darba ņēmēju drošības un veselības labāku aizsardzību tā, lai viņi baudītu tiesības uz obligātiem atpūtas laikiem un pienācīgiem pārtraukumiem.

31. Tādējādi Direktīvā 93/104 tiek noteikts minimālo drošības un veselības aizsardzības prasību kopums saistībā ar darba laika organizāciju, kas attiecas uz minimālo dienakts un nedēļas atpūtas laiku, gadskārtējo atvaļinājumu, pārtraukumiem un maksimālo nedēļas darba laiku, kā arī noteiktiem darba naktīs, darba maiņās un darba modeļu aspektiem.

32. Manuprāt, autoceļu transports nav ietverts tās piemērošanas jomā, jo direktīvas pieņemšanas laikā jau eksistēja Kopienas tiesību akti, kuros bija paredzēti konkrētāki noteikumi attiecībā uz darba laika un apstākļu organizāciju šajā nozarē.

Konkrēti runa ir par Regulu (EEK) Nr. 3820/85¹¹, kurā tiek regulēti tādi dažādi autoceļu transporta sociālie aspekti kā vadīšanas laikposms, pārtraukumi un atpūtas laikposmi un kuru nepiemēro attiecībā uz ārkārtas situācijās un glābšanas operācijās izmantotajiem transporta līdzekļiem, kam, manuprāt, pieskaitāmi arī ātrās palīdzības dienesti¹².

33. Spriedumā lietā *Bowden* u.c.¹³ Tiesa lēma par to, cik lielā apmērā autoceļu transports ir izslēgts no Direktīvas 93/104 piemērošanas jomas, nosakot, ka, norādot uz "autoceļu, gaisa, dzelzceļa, jūras, iekšzemes līdenšceļu un ezeru transportu", Kopienas likumdevējs uz šīm nozarēm atsaucās kopumā, savukārt attiecībā uz "citiem darbiem jūrā" un "ārstu darbību mācību laikā" ir vēlējies norādīt "tieši šīs

9 — 2001. gada 26. jūnija sprieduma lietā C-173/99 (*Recueil*, I-4881. lpp.) 37. un 38. punkts.

10 — EK Līguma 117. – 120. pantu aizstāja ar EKL 136. – 143. pantu.

11 — Padomes 1985. gada 20. decembra Regula (EEK) Nr. 3820/85 par dažu sociālās jomas tiesību aktu saskaņošanu attiecībā uz autotransportu (OV L 370, 1. lpp.). Tās noteikumus papildināja Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 11. marta Direktīva 2002/15/EK par laika organizēšanu personām, kas ir autotransporta apkalpes locekļi (OV L 80, 35. lpp.), kura ir jātransponē līdz 2005. gada 23. martam.

12 — Mayer, U. R., *In The European Legal Forum*, 2001, 280. un turpmākās lpp., jo īpaši 285. lpp.

13 — 2001. gada 4. oktobra sprieduma lietā C-133/00 (*Recueil*, I-7031. lpp.) 39. punkts.

konkrētās darbības kā tādas”¹⁴ tādējādi, ka autoceļu transporta izņēmums jo īpaši ir attiecināms uz visiem šajā nozarē strādājošajiem.

Kā norāda Komisija, minētajā spriedumā tā ir ņēmusi vērā darba devēja darbību, neizvērtējot darba ņēmēju uzņēmumā veikto darbību. Uzņēmuma piederība kādai no uzskaitījumā ietvertajām nozarēm, kuras Tiesa uzskata par norādītām “kopumā”, piemēram, autoceļu transportam, nozīmē to, ka no Direktīvas 93/104 piemērošanas jomas ir izslēgti visi tās darbinieki.

34. Sarkanā Krusta darbība, nodarbinot glābējus, kas sniedz medicīnisko palīdzību slimnieka atrašanās vietā un viņu ambulances automašīnā pārvadā uz iestādi vajadzīgās aprūpes saņemšanai, neietilpst autoceļu transporta nozarē, neskatoties uz to, ka pārvadājums notiek uz sauszemes, gluži tāpat kā par gaisa pārvadājumiem nevar atzīt smagākajos gadījumos veicamos pārvadājumus mazajos lidaparātos vai helikopteros.

14 — Spriedumā netiek izklāstīti iemesli, kāpēc atšķirīgi tiek interpretēta norāde uz vienām un otrām nozarēm, kuras bez jebkādam atšķirībām visas ir ietvertas Direktīvas 93/104 1. panta 3. punkta uzskaitījumā, un netiek pieņemts lēmums jautājumā par kādu citu tiesību normā ietvertu nozari, proti, jūras zveju. Esmu pārbaudījis, ka spāņu valodas redakcijā tā nav izlaista “aizmāršības” dēļ, jo tā vienlīdz nav atrodama arī nedz franču, nedz angļu valodas redakcijā, angļu valodai esot tiesvedības valodai minētajā lietā.

35. Tomēr Vācijas tiesa pauž šaubas par ar ambulances automašīnu veikta pārvadājuma pienācīgu traktēšanu, ņemot vērā Tiesas pasludināto spriedumu lietā *Tögel*¹⁵, kurā tā ir atzinusi, ka slimu un ievainotu personu un feldšera uzraudzībā transportējamu slimnieku pārvadāšanas aspekti atbilst Direktīvas 92/50/EEK¹⁶ par procedūru koordinēšanu valsts pakalpojumu līgumu piešķiršanai I A pielikuma 2. kategorijai.

36. Neuzskatu, ka šis nolēmums būtu noteicošs jautājumā par Direktīvas 93/104 par darba laika organizāciju piemērošanas jomu.

37. Direktīvu 92/50 ir paredzēts piemērot divos līmeņos atkarībā no tā, vai pakalpojums ietilpst I A pielikuma vai I B pielikuma sarakstā. Pirmajā uzskaitītie līgumi tiek piešķirti III — VI sadaļā noteiktajā kārtībā, savukārt otrajā uzskaitītajiem ir jāatbilst 14. un 16. panta noteikumiem. Ja pakalpojumi ir ietverti abos sarakstos, piemērojamā kārtība tiek noteikta atkarībā no to vērtības.

Lietā *Tögel* tika konstatēts, ka strīda pamatā esošie pakalpojumi bija ietverti gan I A pielikuma 2. kategorijā (sauszemes transporta pakalpojumi), gan I B pielikuma 25. kategorijā (veselības aizsardzība un so-

15 — 1998. gada 24. septembra spriedums lietā C-76/97 (*Recueil*, I-5357. lpp.).

16 — Padomes 1992. gada 18. jūnija Direktīva (OV L 209, 1. lpp.).

ciālie dienesti), un tādēļ Tiesa nolēma, ka uz ligumu attiecināma viena vai otra kārtība atkarībā no tā, vai I A pielikuma pakalpojumu vērtība izrādītos lielāka vai mazāka par I B pielikumā esošo pakalpojumu vērtību.

38. Taču šajā lietā nav jākonstatē publiskā pasūtījuma pakalpojumu līguma piešķiršanai piemērojamā kārtība, un tādēļ nav piemērojama nedz Direktīva 92/50, nedz judikatūra jautājumā par tās interpretēšanu.

39. Ņemot vērā izklāstīto, būtu jāatzīst, ka Direktīvas 93/104 1. panta 3. punktā minētais autoceļu transporta jēdziens neietver ātrās medicīniskās palīdzības dienesta darbu, kaut arī tajā vismaz daļēji ietilpst transportlīdzekļu vadīšana un pacienta medicīniskā apkalpošana pārvadājuma laikā.

C — Otrais jautājums

40. Turpinājumā *Arbeitsgericht* jautā, vai saskaņā ar Direktīvas 93/104 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļas pirmo ievilkumu darba laika pagarinājumam, pārsniedzot četrdesmit astoņu stundu maksimālo darba laika ilgumu nedēļā, ir vajadzīga darba ņēmēja skaidri izteikta piekrišana, vai

arī pietiek vienīgi ar to, ka viņš ir piekritis darba koplīgumos noteiktajiem darba apstākļiem, kas savukārt pieļauj šādu darba nedēļas pagarinājumu, kas vidēji pārsniedz šo robežu.

41. Minētā norma ļauj dalībvalstīm nepiemērot direktīvas 6. pantu par maksimālo nedēļas darba laiku, ja tās ievēro vispārējos darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības principus un pie nosacījuma, ka tās veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka neviens darba devējs neprasa darba ņēmējam bez viņa piekrišanas strādāt vairāk nekā četrdesmit astoņas stundas septiņu dienu laikā, rēķinot vidēji pēc 16. panta 2. punktā minētā bāzes laikposma.

42. Kā Tiesa to ir norādījusi spriedumā lietā *Simap*¹⁷, nepieciešamība saņemt darba ņēmēja piekrišanu izriet no minētā panta redakcijas. Ja Kopienas likumdevējs būtu vēlējis aizstāt darba ņēmēja piekrišanu ar darba koplīgumā arodbiedrības dotu piekrišanu, direktīvas 6. pants būtu bijis ietverts direktīvas 17. panta 3. punktā esošajā to normu uzskaitījumā, atkāpes no kurām var paredzēt darba koplīgumos vai nolīgumos starp darba devējiem un darba ņēmējiem.

¹⁷ — Iepriekš minētā sprieduma 73. punkts.

43. *Arbeitsgericht* turklāt vēlas noskaidrot, vai pietiek ar to, ka darbaņēmējs ir izteicis savu piekrišanu tāda darba koplīguma piemērošanai, kurā darba devējam tiek piešķirtas tiesības noteiktos apstākļos pagarināt nedēļas darba laiku, pārsniedzot Direktīvas 93/104 6. pantā noteikto vidēji četrdesmit astoņu stundu robežu katrā septiņu dienu laikposmā, ieskaitot virsstundas.

44. Manuprāt, atbildei būtu jābūt noliedzošai vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, tāpēc, ka no darbaņēmēja viedokļa ir būtiska atšķirība starp nedēļas darba laika pagarinājumu, pārsniedzot Direktīvā 93/104 paredzēto maksimālo robežu, un viņa pienākumu strādāt virsstundas, kad to lūdz darba devējs, kurš ir tiesīgs pagarināt normālā dienas vai nedēļas darba laiku ilgumu.

45. Attiecībā uz šo otro gadījumu Tiesa ir skaidrojusi, ka Direktīvas 91/533/EEK par darba devēja pienākumu informēt darbiniekus par darba līguma vai darba attiecību nosacījumiem¹⁸ 2. panta 2. punkta i) apakšpunkts, kurā ir norāde uz parastās darba dienas ilgumu, neattiecas uz virsstundu darbu, kam raksturīgs tas, ka tas tiek veikts ārpus normālā darba laika un papildus tam. Tomēr darba devējam ir jāinformē darbaņēmējs par darba līguma punktu vai darba tiesiskajām attiecībām, pamatojoties uz ko viņam ir jāveic virsstundu darbs, un šī

informācija ir jāsniedz tādā pašā kārtībā kā ziņas par līguma galvenajiem elementiem, kas īpaši norādīti direktīvas 2. panta 2. punktā. Pēc analogijas ar direktīvas noteikumiem attiecībā uz normālo darba laiku to saskaņā ar 2. panta 3. punktu vajadzības gadījumā var sniegt kā norādi uz piemērojamajiem normatīvajiem un administratīvajiem aktiem vai darba koplīgumiem¹⁹.

46. Taču šādas iespējas nav gadījumā, ja darba devējs piedāvā mainīt katras nedēļas normālo darba laiku uz tādu darba laiku, kas sistemātiski pārsniedz maksimālo robežu, kas noteikta Direktīvas 93/104 6. pantā, lai aizsargātu darbaņēmēju drošību un veselību. Dalībvalstis, kuras izvēlas nepiemērot minēto normu, apņemas izpildīt pienākumus, kas tām uzlikti šīs direktīvas 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļā.

47. Otrkārt, tāpēc, ka darbaņēmēja piekrišana nav vienīgais šajā normā izvirzītais priekšnosacījums, lai nepiemērotu Direktīvas 93/104 6. pantu. Nevajadzētu aizmirst, ka direktīvas pamatmērķis ir aizsargāt darba tiesiskajās attiecībās vājākajās pozīcijās esošās puses, proti, darbaņēmēju veselību un drošību. Tieši tādēļ, lai novērstu to, ka darba devējs atrunašanos vai iebaidīšanas ceļā panāk darbaņēmēja atteikšanos no tiesībām uz to, ka viņa nedēļas darba laiks nepārsniedz

18 — Padomes 1991. gada 14. oktobra Direktīva (OV L 288, 32. lpp.).

19 — 2001. gada 8. februāra sprieduma lietā C-350/99 *Lange* (*Recueil*, I-1061. lpp.) 16. un 25. punkts.

noteikto maksimālo robežu, šis nosacījums par skaidri izteiktu piekrišanu ir saistīts ar veselu virkni garantiju, kas paredzētas, lai attiecīgā persona neciestu kaitējumu tādēļ, ka atteikusies dot piekrišanu strādāt vairāk nekā četrdesmit astoņas stundas nedēļā, un atbilstoši noteiktajai kārtībai, saskaņā ar kuru darba devējam ir jāveic aktualizēta to šāda veida darbu veicošu darbaņēmēju uzskaitē, kuru darba laiks pārsniedz nedēļā maksimāli noteikto, minētajai uzskaitē jābūt nodotai kompetentu iestāžu rīcībā un darba devējam pēc attiecīgo iestāžu lūguma ir jāsniedz informācija par darbaņēmēju izteikto piekrišanu.

Ar darba līgumā izdarītu atsauci uz darba koplīgumu vien *Arbeitsgericht* aprakstītajos apstākļos šie nosacījumi izpildīti netiek.

vajadzīgos pasākumus, lai sasniegtu vēlamo rezultātu, proti, lai piekrišana būtu izteikta skaidri, apzināti un brīvi, lai atteikšanās to darīt neradītu kaitīgas sekas, lai piekrišana tiktu dokumentēta rakstiski un informācija būtu pieejama kompetentajām iestādēm.

49. Tādēļ uzskatu, ka Direktīvas 93/104 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļā dalībvalstīm, kuras izvēlas nepiemērot 6. pantu, tiek uzlikts par pienākumu veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek sasniegti vēlami rezultāti, proti tas, lai neviens darba devējs neprasītu darbaņēmējam strādāt vairāk nekā četrdesmit astoņas stundas septiņu dienu laikposmā. Darbaņēmēja piekrišana savā līgumā tam, ka darba apstākļus regulē darba koplīgumi, kuri savukārt ļauj pagarināt darba nedēļas ilgumu, kas vidēji pārsniedz minēto robežu, nav atzīstama par šiem mērķiem pienācīgi izteiktu piekrišanu.

D — Trešais jautājums

48. Visbeidzot, tāpēc, ka no minētās normas redakcijas izriet, ka Direktīvas 93/104 6. panta nepiemērošana ir nevis darba devēju un darbaņēmēju organizācijām vai darba līguma pusēm piešķirtas tiesības, bet gan izvēles tiesības, kas piekrīt dalībvalstīm, kas ievēro vispārējos darbaņēmēju drošības un veselības aizsardzības principus un veic

50. Ar šo jautājumu Vācijas tiesa vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/104 6. pants ir formulēts pietiekami precīzi un bez nosacījumiem, lai privātpersonas uz to varētu atsaukties valsts tiesās gadījumā, ja tas nav transponēts valsts tiesībās.

51. No Tiesas pastāvīgās judikatūras²⁰ izriet, ka visos gadījumos, kad direktīvas noteikumi pēc to satura ir bez nosacījumiem un pietiekami precīzi, privātpersonām ir tiesības uz tiem atsaukties valsts tiesās pret valsti, ja tā noteiktajā termiņā nav transponējusi direktīvu valsts tiesībās vai arī ja tā ir veikusi nepareizu transpozīciju. Kopienu tiesību norma ir bez nosacījumiem, ja tā nav pakārtota nevienam nosacījumam un nedz tās izpildei, nedz piemērošanai nav vajadzības veikt nekādus pasākumus nedz Kopienas iestāžu, nedz dalībvalstu limeni²¹; tā ir pietiekami precīza, lai uz to atsauktos privātpersona un piemērotu tiesa, ja tajā tiek nepārprotami noteikts pienākums²².

52. Direktīvas 93/104 6. pantā dalībvalstīm tiek uzlikts pienākums veikt vajadzīgos pasākumus, lai, ievērojot nepieciešamību aizsargāt darba ņēmēju drošību un veselību, vidējais nedēļas darba laiks, ietverot virsstundas, nepārsniegtu četrdesmit astoņas stundas nevienā septiņu dienu laikposmā.

Normas redakcija ir skaidra un precīza, un principā dalībvalstīm neparedz rīcības brīvību attiecībā uz tās transponēšanu valsts tiesībās.

53. Tomēr jāņem vērā, ka vidējā rādītāja aprēķināšanai 16. panta 2. punktā noteiktas bāzes laikposms, kas nepārsniedz četrus mēnešus, turpretim saskaņā ar 17. panta 4. punktu tas var sasniegt sešus vai divpadsmit mēnešus.

Šajā sakarā spriedumā lietā *Simap*²³ Tiesa ir nospriedusi, ka, pat tas apstāklis, ka Direktīvas 93/104 normas paredz dalībvalstīm zināmu rīcības brīvību attiecībā uz bāzes laikposmiem, kas nosakāmi saistībā ar 6. panta piemērošanu, neietekmē tā precīzo un beznosacījuma raksturu, jo minētā rīcības brīvība neliedz noteikt obligāto prasību minimumu. Tā piebilst, ka no direktīvas 17. panta 4. punkta redakcijas izriet, ka bāzes laikposms nedrīkst pārsniegt divpadsmit mēnešus, līdz ar to uzskatot, ka ir iespējams noteikt minimālo aizsardzības limeni, kas ir jāievieš jebkādā gadījumā.

20 — 1982. gada 19. janvāra sprieduma lietā 8/81 *Becker* (*Recueil*, 53. lpp.) 25. punkts, 1986. gada 26. februāra sprieduma lietā 152/84 *Marshall* (*Recueil*, 723. lpp.) 46. punkts, 1988. gada 20. septembra sprieduma lietā 31/87 *Beentjes* (*Recueil*, 4635. lpp.) 40. punkts, 1989. gada 22. jūnija sprieduma lietā 103/88 *Fratelli Costanzo* (*Recueil*, 1839. lpp.) 29. punkts un 1991. gada 19. novembra sprieduma apvienotajās lietās 6/90 un 9/90 *Franco vich* u.c. (*Recueil*, I-5357. lpp.) 17. punkts.

21 — 1968. gada 3. aprīļa spriedums lietā 28/67 *Molkerei-Zentrale Westfalen* (*Recueil*, 211. lpp.) un 1994. gada 23. februāra sprieduma lietā C-236/92 *Comitato di coordinamento per la difesa della Cava* u.c. (*Recueil*, I-483. lpp.) 9. punkts.

22 — 1986. gada 4. decembra sprieduma lietā 71/85 *Federatie Nederlandse Vakbeweging* (*Recueil*, 3855. lpp.) 18. punkts.

54. Ņemot vērā šo Tiesas interpretāciju, pat gadījumos, kad dalībvalstis paredz atkāpes

23 — Iepriekš [4. zemsviras piezīmē] minētā [sprieduma] 68. punkts.

attiecībā uz 16. panta 2. punktā paredzēto bāzes laikposmu, Direktīvas 93/104 6. panta 2. punkta redakcija ir skaidra, precīza un bez nosacījumiem un turklāt atzīst privātpersonu tiesības, un tādēļ uz to var atsaukties valsts tiesās, kad dalībvalsts nav noteiktajā laikā to pareizi transponējusi²⁴.

55. Patiešām, tā kā Direktīvas 93/104 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļā dalībvalstīm tiek ļauts nepiemērot 6. pantu, privātpersonas ne vienmēr var atsaukties uz tās tiešu iedarbību.

Tomēr, lai izmantotu šīs izvēles tiesības, valstīm ir jāievēro vispārīgie darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības principi, kā arī jāveic vajadzīgie pasākumi, lai sasniegtu konkrētus uzskaitītos rezultātus. To, vai dalībvalsts ir izmantojusi šīs tiesības un vai ir izpildītas minētajā normā noteiktās prasības, pienākas konstatēt valsts tiesai²⁵.

24 — 1979. gada 5. aprīļa sprieduma lietā 148/78 *Ratti* (Recueil, 1629. lpp.) 22. punkts.

25 — Tiesas sēdē lietā C-151/02 *Jaeger*, kurā Tiesai arī jāinterpretē atsevišķas Direktīvas 93/104 normas, atbildot uz manis uzdoto jautājumu, Vācijas valdības pārstāvis apstiprināja, ka viņa valsts nav izmantojusi šo normu, lai pagarinātu nedēļas darba laika ilgumu veselības aizsardzības nozarē. Skat. manis minētajā lietā 2003. gada 8. aprīlī sniegtos secinājumus.

56. Taču, kā zināms, Tiesa allaž ir atteikusies atzīt, ka privātpersona varētu attiecībā pret citu privātpersonu atsaukties uz direktīvu, kuru valsts nav noteiktajā termiņā pareizi transponējusi, noteikdama, ka atbilstoši EKL 249. pantam tās obligāti saistošais raksturs, uz kura balstās iespēja uz to atsaukties valsts tiesā, ir attiecināms vienīgi uz "katru dalībvalsti, kam tā adresēta", un no tā izriet, ka direktīva pati par sevi nevar uzlikt pienākumus privātpersonai un tādēļ attiecībā pret privātpersonu uz direktīvu nevar atsaukties²⁶.

57. Ņemot vērā, ka pamata prāvās tiek iztiesāti strīdi starp privātpersonām, darba ņēmēji atbilstoši šai judikatūrai nav tiesīgi

26 — 1987. gada 8. oktobra sprieduma lietā 80/86 *Kolpinghuis Nijmegen* (Recueil, 3969. lpp.) 9. punkts, 1994. gada 14. jūlija sprieduma lietā C-91/92 *Faccini Dori* (Recueil, I-3325. lpp.) 24. punkts un 1996. gada 7. marta sprieduma lietā C-192/94 *El Corte Inglés* (Recueil, I-1281. lpp.) 16. un 17. punkts. Pret šo judikatūru gaužām kritiski attiecas tiesību zinātne. Skat., piemēram, Tridimas, T., *Horizontal effect of directives: a missed opportunity*, *European Law Review*, 1994, 621. un turpm. lpp., jo īpaši 635. lpp.; Turnbull, E., *The ECJ Rejects Horizontal Direct Effect of Directives*, *European Business Law Review*, 1994, 230. un turpm. lpp., jo īpaši 233. lpp.; Vilà Costa, B., *Revista Jurídica de Catalunya*, 1995, 264. un turpm. lpp., jo īpaši 269. lpp.; Bernard, N., *The Direct Effect of Directives: Retreating from Marshall*, *Industrial Law Journal*, 1994, 97. un turpm. lpp., jo īpaši 99. lpp.; Turner, S., *Horizontal Direct Enforcement of Directives Rejected*, *Northern Ireland Legal Quarterly*, 1995, 244. un turpm. lpp., jo īpaši 246. lpp.; Emmert, F. un Pereira de Azevedo, M., *Les jeux sont faits: rien ne va plus ou une nouvelle occasion perdue pour la CJCE*, *Revue trimestrielle de droit européen*, 11. un turpm. lpp., jo īpaši 19. lpp.; Betlem, G., *Medium Hard Law — Still No Horizontal Direct Effect of European Community Directives After Faccini Dori*, *The Columbia Journal of European Law*, 1995, 469. un turpm. lpp., jo īpaši 488. lpp.; Regalado, F., *Il caso "Faccini Dori": una occasione perduta?*, *Rivista di diritto civile*, 1996, 65. un turpm. lpp., jo īpaši 110. lpp., un Antoniolli Deflorian, L., *Il formante giurisprudenziale e la competizione fra il sistema comunitario e gli ordinamenti interni: la svolta inefficiente di Faccini Dori*, *Rivista critica di diritto privato*, 1995, 735. un turpm. lpp., jo īpaši 749. lpp.

atsaukties uz Direktīvas 93/104 6. panta 2. punkta tiešo iedarbību²⁷.

Kad šāda atbilstoša interpretācija izrādās neiespējama, valsts tiesai ir jānodrošina Kopienu tiesību pilnīga iedarbība, vajadzības gadījumā pēc savas ierosmes pat nepiemērojot nesaderīgās valsts tiesību normas, nelūdzot vai negaidot to iepriekšēju atcelšanu likumdošanas vai citā konstitucionālā ceļā²⁹.

58. Atbilstoši Tiesas judikatūrai²⁸ līdzīgās lietās, piemērojot valsts tiesisko regulējumu, kas pieņemts pirms vai pēc direktīvas, tiesai, kurai tas ir jāinterpretē, ir jādara viss iespējamais, lai, ņemot vērā direktīvas tekstu un mērķi, sasniegtu Kopienu tiesību normā noteikto rezultātu, tādējādi ievērojot EKL 249. panta trešo daļu. Tādējādi iesniedzējtiesai, kas izskata prāvu, kas ietilpst direktīvas piemērošanas jomā un kuras pamatā ir fakti, kas radušies pēc termiņa, kas noteikts tās transponēšanai valsts tiesībās, valsts tiesību normas ir jāinterpretē tā, lai tās varētu tikt piemērotas atbilstoši direktīvas mērķiem.

59. No iepriekš izklāstītā izriet, ka gadījumā, ja valsts nav izmantojusi 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļā paredzēto iespēju, Direktīvas 93/104 6. panta 2. punkts iestājas pret tādu normu kā Vācijas likuma par darba laiku 7. panta 1. daļas 1. punkta a) apakšpunkts, kas darba koplīgumā vai nolīgumā starp darba devējiem un darba ņēmējiem pieļauj pagarināt dienas darba laiku līdz vairāk nekā desmit stundām, ja darba laikā regulāri ietilpst un tā nozīmīgu daļu veido uzraudzības pienākumu pildīšana.

27 — Jāuzsver, ka secinājumos, ko ģenerāldavokāts Lencs [Lenz] sniedza iepriekš minētajā lietā *Faccini Dori*, viņš pauda savu pārliecību par to, ka turpmāk uz EK Līguma balstītās judikatūras attīstībā un Kopienas turpmāko tiesību vienveidīgai un iedarbīgai piemērošanai ir jāatzīst direktīvas ietvertu precīzu un beznosacījuma normu vispārēja piemērojamība, lai papildītu likumīgās cerības, ko lolo Eiropas Savienības pilsoņi pēc iekšējā tirgus ieviešanas un Līguma par Eiropas Savienību stāšanās spēkā. [Secinājumu] 47. punktā un 36. zemsvitras piezīmē ģenerāldavokāts min vairākus Tiesas locekļus, kas jau pirms 1994. gada pauduši savu nostāju par labu direktīvu horizontālajai iedarbībai.

28 — 1990. gada 13. novembra sprieduma lietā C-106/89 *Marleasing* (Recueil, I-4135. lpp.) 8. punkts, 1993. gada 16. decembra sprieduma lietā C-334/92 *Wagner Miret* (Recueil, I-6911. lpp.) 20. punkts, iepriekš minētā sprieduma lietā *Faccini Dori* 26. punkts, 2000. gada 27. jūnija sprieduma apvienotajās lietās C-240/98 – C-244/98 *Océano Grupo Editorial* un *Salvat Editores* (Recueil, I-4941. lpp.) 30. punkts un 2000. gada 13. jūlija sprieduma lietā C-456/98 *Centrosteeel* (Recueil, I-6007. lpp.) 16. un 17. punkts.

Tādēļ, ciktāl tas balstīts uz minēto 7. pantu, Vācijas Sarkanā Krusta darba koplīguma 14. pants jāinterpretē tādējādi, ka skartajiem darba ņēmējiem nav pienākuma strādāt vairāk nekā vidēji četrdesmit astoņas stundas nedēļā, ņemot vērā Direktīvas 93/104 16. panta 2. punkta un 17. panta 4. punkta noteikumus attiecībā uz bāzes laikposma noteikšanu vidējā rādītāja aprēķināšanai.

29 — 1978. gada 9. marta sprieduma lietā 106/77 *Simmenthal* (Recueil, 629. lpp.) 25. punkts.

VIII — Secinājums

60. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, piedāvāju Tiesai uz *Arbeitsgericht Lörrach* uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- “1) a) Padomes 1993. gada 23. novembra Direktīvas 93/104/EK par dažiem darba laika organizācijas aspektiem 1. panta 3. punkts, kā arī Padomes 1989. gada 12. jūnija Direktīvas 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā, 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka glābšanas dienesta darbinieku darbs ātrās medicīniskās palīdzības dienestā, kas aplūkots pamata prāvā, ietilpst abu normu piemērošanas jomā.
- b) Jēdziens “autoceļu transports” Direktīvas 93/104 1. panta 3. punkta nozīmē ir jāsaprot tādējādi, ka tas neattiecas uz ātrās medicīniskās palīdzības dienesta darbu, kaut arī tajā vismaz daļēji ietilpst transportlīdzekļu vadīšana un pacienta pavadīšana pārvadājuma laikā.
- 2) Direktīvas 93/104 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļā dalībvalstīm, kuras izvēlas nepiemērot 6. pantu, tiek uzlikts par pienākumu veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka neviens darba devējs neprasa darba ņēmējam bez viņa piekrišanas strādāt vairāk nekā četrdesmit astoņas stundas septiņu dienu laikā. Darba ņēmēja piekrišana savā līgumā tam, ka darba apstākļus regulē darba koplīgumi, kuri savukārt ļauj pagarināt darba nedēļas ilgumu, kas vidēji pārsniedz minēto robežu, nav atzīstama par šiem mērķiem pienācīgi izteiktu piekrišanu.

- 3) Direktīvas 93/104 6. panta 2. punkts pat gadījumos, kad dalībvalstis paredz atkāpes attiecībā uz 16. panta 2. punktā paredzēto bāzes laikposmu, ir skaidrs, precīzs un bez nosacījumiem, turklāt tas atzīst privātpersonu tiesības, un tādēļ uz to var atsaukties valsts tiesās, kad dalībvalsts nav noteiktajā laikā to pareizi transponējusi. Tomēr, ņemot vērā to, ka pamata prāvas ir tiesvedības starp privātpersonām, darba ņēmēji nedrīkst atsaukties uz minētās normas tiešu iedarbību.

Gadījumā, ja valsts nav izmantojusi 18. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) daļā paredzēto iespēju, Direktīvas 93/104 6. panta 2. punkts iestājas pret tādu normu kā Vācijas likuma par darba laiku 7. panta 1. daļas 1. punkta a) apakšpunkts, kas darba koplīgumā vai nolīgumā starp darba devējiem un darba ņēmējiem pieļauj pagarināt dienas darba laiku līdz vairāk nekā desmit stundām, ja darba laikā regulāri ietilpst un tā nozīmīgu daļu veido uzraudzības pienākumu pildīšana. Tādēļ, ciktāl tas balstīts uz minēto 7. pantu, Vācijas Sarkanā Krusta darba koplīguma 14. pants jāinterpretē tādējādi, ka skartajiem darba ņēmējiem nav pienākuma strādāt vairāk nekā vidēji četrdesmit astoņas stundas nedēļā, ņemot vērā Direktīvas 93/104 16. panta 2. punkta un 17. panta 4. punkta noteikumus attiecībā uz bāzes laikposma noteikšanu vidējā rādītāja aprēķināšanai.”